

**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านปึงประเสริฐ**

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

สุรเดช สุเมธาวิวัฒน์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ หนึ่งหทัย ขอผลกลาง , 135 หน้า

การวิจัยเรื่อง “การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ” เป็นการศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
บึงประเสริฐ ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่ วันที่ 1 พฤศจิกายน
พ.ศ.2544 – 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงาน
ของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านบึงประเสริฐ และ
เพื่อทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย
ของกองทุน

ผลการวิจัย พบว่า จากการศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน คณะ
กรรมการกองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
ซึ่งสมาชิกกองทุนทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ โดยประสบปัญหาบ้าง
ในเรื่องความสับสนและไม่เข้าใจการจัดทำระบบบัญชี

การค้นหาคำชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านบึงประเสริฐ พบว่า ความสามัคคีแบบ
เครือญาติเป็นลักษณะที่บ่งชี้ถึงการดำรงอยู่ของวิถีชีวิตสังคมชนบท ที่ทำให้หมู่บ้านมีความ
เข้มแข็ง

ปัจจัยด้านบวกที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของกองทุน คือ ประสิทธิภาพในการจัด
ตั้งกองทุนจากการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ และปัจจัยด้านลบ คือ การไม่ยอมรับคณะ
กรรมการบริหารจัดการกองทุนในบางตำแหน่งซึ่งมีไม่มาก สาเหตุส่วนใหญ่มาจากเรื่องส่วนตัว
และมักมีอคติต่อระบอบประชาธิปไตย

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการ และการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ หนึ่งหทัย ขอมผลกลาง)

กรรมการสอบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พยอม ก้อนในเมือง)

(อาจารย์ อติชาติ วงศ์กอบลาก)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ 7 เดือน 7 พ.ศ. 2565

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร. พัฒนา กิตติอาษา อาจารย์ สุริยา สมุทรอุปดี ดร. วิศิษฐ์พร วัฒนาวาทินและคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ

ขอขอบคุณ อาจารย์หนึ่งหทัย ขอมผลกลาง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณ นงเยาว์ ไถจัตคุร์ส , คุณ บุญส่ง ศรีกำปัง และพัฒนากรตำบลพลกรัง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับหมู่บ้าน

ผู้วิจัยขอขอบคุณนายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และ อำนวยความสะดวก และขอกราบขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สุรเดช สุเมธาภีวัฒน์

สิงหาคม 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	6
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	7
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	9
3. แบบติดตามสังเกตการณ์เลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	11
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	12
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	14

7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล.....	16
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	18
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ.....	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	22
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	22
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล.....	23
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน.....	24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	25
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	26
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	33
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	33
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	43
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	46
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	48
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	50
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	50
2. วิธีการดำเนินโครงการ.....	50
3. ผลการดำเนินการ.....	50
4. อภิปรายผล.....	51
5. ข้อเสนอแนะ.....	53
เอกสารอ้างอิง.....	55
ภาคผนวก ก.....	57
ภาคผนวก ข.....	116

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. องค์ประกอบของชีพพีโมเดล.....	3
2. ความสัมพันธ์ของการประเมินชีพพีโมเดล.....	23
3. การจัดตำแหน่งบุคคลในการอภิปรายกลุ่ม.....	28

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามลักษณะของประชากร.....	42
--	----

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ตามกรอบแนวทางและนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน (2544) ที่ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจไทย หลังจากประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา หนึ่งในมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี คือการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อเป็นการอำนวยการในหมู่บ้านและชุมชนที่เป็นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ ให้มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนและเกิดการใช้จ่ายอย่างเป็นระบบ อันจะทำให้ประชาชนมีสภาพการเป็นอยู่ที่ดีตามสมควรเหมาะสมกับสถานะในชุมชนหรือหมู่บ้านของตน

นโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการดำเนินงานที่ยังไม่มีรัฐบาลใดจัดตั้งมาก่อน จึงต้องมีการศึกษาและค้นคว้าตลอดจนวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างละเอียดและรอบคอบ เพราะจากสภาพความเป็นจริงประชาชนที่ประสบปัญหาความยากจน รัฐบาลชุดที่ผ่าน ๆ มาพยายามแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างต่อเนื่อง แต่ปรากฏว่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จะจนกระทั่งในรัฐบาลปัจจุบันได้ศึกษาและก่อตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น เพื่อกำหนดนโยบายและเงื่อนไข กฎระเบียบต่างๆ ในการจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมกองทุนของแต่ละหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศ ซึ่งทำให้ประชาชนทุกระดับชั้นมีโอกาสที่จะสร้างงานสร้างรายได้ให้พออยู่พอกินตามสมควรแก่เหตุผล รัฐบาลก็สามารถลดภาระปัญหาความยากจนโดยใช้เม็ดเงินในการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงเป้าหมายและมุ่งพัฒนาคนเพื่อพัฒนาชาติได้ต่อไป

จากความพร้อมของหมู่บ้านซึ่งประเสริฐที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านแล้วนั้น จึงเป็นภาระหน้าที่ของหมู่บ้านที่จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนหมู่บ้านไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ที่มาของความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมืองส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ลดรายจ่าย

ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนโดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตน สร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านบึงประเสริฐสู่การพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2.วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

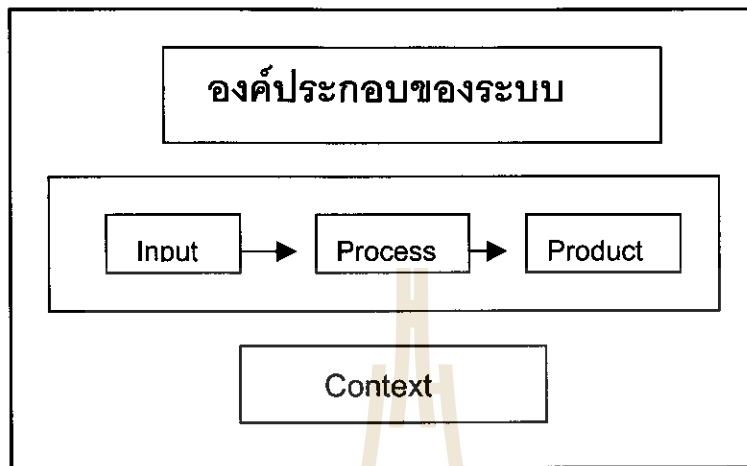
1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ
2. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านบึงประเสริฐ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและกีดขวางการบรรลุ

เป้าหมายของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

3.กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่จะนำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ชีพฟ์โมเดล” ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา มีความหมายโดยสรุปดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของชิพโมเดล

3.1 แนวคิดในเรื่องการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การให้ประชาชนมีส่วนร่วม หมายถึง ให้ประชาชนเข้ามาทำกิจการทุกอย่างให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อให้เขาได้เป็นผู้ตัดสินใจทำงานลงมือทำงานตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เขาได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของเขาได้เข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้เขาได้มีโอกาสพัฒนาตนเองมากขึ้น ในการที่จะดึงประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยนั้นจะต้องไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะแต่ต้องมาจากทุกคนชั้นในสังคม ตั้งแต่คนที่ร่ำรวยจนถึงคนที่ยากจนของชุมชนหรือตั้งแต่กลุ่มชนชั้นสูงสุดจนถึงกลุ่มชนที่ต่ำสุดของชุมชน จะเลือกที่รักมักที่ชังในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ได้

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาแนวใหม่ที่มุ่งสนองความจำเป็นพื้นฐานของบุคคลและเอกชน ทั้งนี้ อาจจะกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนจะเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนได้เสนอปัญหาและความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมีหลักเกณฑ์ใหญ่ๆ คือ ประการแรก ชุมชนนั้นจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร ประการที่สอง ชุมชนนั้นจะต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามแนวทางที่ได้วางเอาไว้ ประการที่สาม ชุมชนนั้นจะต้องได้รับประโยชน์จากการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นตอนของการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตน นอกจากนั้น หลังจากที่ได้

กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกัน และปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่นซึ่งอาจเป็นไปได้โดยทางอ้อม คือ ผ่านกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหารงานของกองทุนหมู่บ้าน หรือเป็นไปได้โดยตรง คือ ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2542 : 138 – 139) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผลรวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1.การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองและประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

2.2.การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

Edgardo T. Valenuela (1989) (อ้างในสถาบันดำรงราชานุภาพ. 2539 : 20) ได้ชี้ประเด็นสำคัญของการที่มีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องสร้างขึ้นบนรากฐานที่ยึดมั่นว่าประชาชนเป็นผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริง ไม่ใช่รัฐ จึงต้องยึดมั่นในหลักการ คือ

1. ประชาชนจะต้องมีความเคารพในตนเอง
2. ประชาชนมีเสรีภาพที่จะรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรและทำการเคลื่อนไหว

3. ประชาชนจะต้องเป็นเจ้าของและควบคุมดูแลทรัพยากรและกิจกรรมของเขา

4. ประชาชนจะต้องมีเสรีภาพที่จะเลือกและมีสิทธิที่จะปฏิเสธ

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เป็นเครื่องมือในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนอย่างถ่องแท้ การพัฒนาสังคมในชุมชนที่จะประสบความสำเร็จได้ การกำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่ดีสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและเป็นตัวชี้วัดถึงการประเมินผลได้ดีอีกหนทางหนึ่ง

อกิน ธิพัฒน์ (2539 : 49) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณา จัดลำดับความสำคัญปัญหา

ขั้นที่ 2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

ขั้นที่ 3 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 4 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

บัณเฑาะว์ อ่อนคำ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นที่ 2 ขั้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 ขั้นในการมีส่วนร่วมดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

4.วิธีการดำเนินงาน

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

ขั้นที่ 2 ศึกษาบริบทชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นที่ 3 ใช้ “ชีพฟ์โมเดล” วิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 6 เรียบเรียง รวบรวม และนำเสนอเป็นสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน ฯ

3. เพื่อทราบถึงประสิทธิผลของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในระหว่างเดือนธันวาคม 2544 – เดือนกันยายน 2545

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สารนิพนธ์เรื่องการจัดการและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้ใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องในการศึกษาและวิเคราะห์ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

1.นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาลซึ่งมีพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี และถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละหนึ่งล้านบาท พร้อมเสริมสร้างพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

รัฐบาลได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวแล้ว โดยได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และได้ประกาศจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ขึ้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 เพื่อสนองนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นนโยบายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนรวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและการพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมเพื่อประโยชน์โดยรวมของสมาชิกในหมู่บ้าน และเพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐเป็นไปด้วยความระเบียบเรียบร้อย รวดเร็ว และเกิดประสิทธิผล (ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ : 2544)

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน

1.2.3 การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

1.2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

1.3.2 ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.3.4 ประชาชนในท้องถิ่นมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

1.4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ “ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นตำแหน่งจากวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

นอกจากพ้นตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนคนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการหนึ่งคนให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
 3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
 4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
 5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
 6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
 7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
 8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
3. ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. การดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการหนึ่งคนให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
 3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
 4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
 5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
 6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
 7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
 8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
3. ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. การดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานนุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

4.แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุน และการควบคุมดูแลกันเอง ในการใช้ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ และกองทุนสวัสดิการ และความพร้อมในการบริหารจัดการกองทุน

3. การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น

1. การมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ มีดังต่อไปนี้

5.1 ที่ตั้ง

หมู่บ้านบึงประเสริฐตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 8 ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในหมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือน 48 ครัวเรือน มีบ้าน 52 หลัง มีประชากรทั้งหมด 206 คน เป็นชาย 108 คน หญิง 98 คน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลลำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลพันดุง อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับ หมู่บ้านบึงตะโก ตำบลพลกรัง อำเภอเมืองนครราชสีมา

หมู่บ้านบึงประเสริฐเป็นหมู่บ้านที่แยกตัวห่างจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลพลกรัง และเป็นหมู่บ้านชนานเมืองที่สุดในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาตอนบน

5.2 วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

5.3 แหล่งที่มาของเงินทุน

1. เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
2. เงินหรือทรัพย์สินที่ผู้บริจาคให้
3. เงินกู้ยืม
4. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากกองทุน

5.4 คุณสมบัติของสมาชิก

1. ตั้งบ้านเรือนอยู่ในท้องถิ่น การดำเนินงานที่หมู่บ้านบึงประเสริฐเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน
2. เป็นผู้ที่พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน
3. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือมีหนี้สินส่วนตัว
4. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต สติพ้นเพี้ยนไม่สมประกอบ
5. มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ รวมไปถึงต้องรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1. ต้องยื่นใบสมัครตามแบบที่กองทุนได้กำหนดไว้ พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน
2. ผู้สมัครต้องมีอายุ 20 ปีขึ้นไปหรือบรรลุนิติภาวะ และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

3. เป็นสมาชิกกลุ่ม ผู้สมัครต้องเสียค่าธรรมเนียมสมัครเข้าคนละ 20 บาทเพื่อเป็นของกลุ่ม

4. ผู้สมัครต้องถือหุ้นแรกเข้า และต้องชำระหุ้นที่ตนเองถือให้ครบถ้วน

5.6 การขาดจากการเป็นสมาชิก

1. ตาย
2. ลาออก
3. ขาดคุณสมบัติตามข้อ 4
4. ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุน

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท
3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
5. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา
6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ยค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อ

บังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

7. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

กรณีกองทุนหมู่บ้านพึงประเสริฐ มีเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ดังนี้

1. การกู้ แบ่งกลุ่มอาชีพ มี 7 กลุ่มดังนี้

1.1 กลุ่มทำสวนมันสำปะหลังและนาข้าว

1.2 กลุ่มเลี้ยงโคนม

1.3 กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ

1.4 กลุ่มอาชีพค้าขายและอาชีพอิสระ

1.5 กลุ่มเลี้ยงเป็ด

1.6 กลุ่มส่งเสริมกิจกรรมของเยาวชน

1.7 กลุ่มอุตสาหกรรมและสิ่งทอ

2. สมาชิกที่ประสงค์จะกู้ยืมเงินจากกองทุน ต้องจัดทำโครงการโดยระบุวัตถุประสงค์การกู้ยืมเงินให้ชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน

3. การกู้จะต้องมีคนค้ำประกันอย่างน้อย 2 คนพร้อมสำเนาบัตรประชาชนของคนค้ำประกันและมีรายชื่อของผู้ค้ำ

4. ถ้าสมาชิกกู้ไปแล้วไม่ส่งคืน ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบ โดยคณะกรรมการจะพิจารณาดำเนินการตามกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนและปรับโทษทางกฎหมาย

5. เว้นแต่รายกรณีที่มีเหตุจำเป็น เนื่องจากผลผลิตราคาตกต่ำหรือสินค้าที่ผลิตแล้วจำหน่ายไม่ได้ ไม่สามารถชำระเงินคืนตามสัญญาได้ คณะกรรมการพิจารณาสมควรแล้วจึงเลื่อนระยะเวลาผ่อนชำระคืนออกไป 3 เดือน ถ้าผิดสัญญาอีก คณะกรรมการจะดำเนินการตามกฎระเบียบของกองทุนและปรับโทษทางกฎหมาย

6. มติที่ประชุมกองทุนให้กำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 บาท/ปี

7. การผ่อนชำระของผู้กู้ไปประกอบอาชีพค้าขายและอาชีพอิสระ ให้ชำระคืนเป็นรายเดือน อาชีพการเกษตรให้ผ่อนชำระเป็นรายปี อาชีพเลี้ยงโคนมชำระเป็นรายเดือน กลุ่มอาชีพเลี้ยงเป็ด ไก่ สุกร และกลุ่มอุตสาหกรรมให้ชำระทุก 3 เดือน ของวันที่ 30

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล

รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (นิสา ชูโต การประเมินโครงการ 253 :18 –19) ซึ่งแนวคิดคนสำคัญในทางการศึกษารูปแบบนี้คือ Daniel L. Stufflebeam ได้เสนอแบบอย่างการประเมินคือ Cipp (Context , Input , Process , Product) Model. ซึ่งเน้นว่าการประเมินเป็นขบวนการต่อเนื่องในการหาข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการเพื่อหาทางเลือกที่เป็นประโยชน์เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหาร Stufflebeam ได้อธิบายแนวคิดในการตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 แนวทาง ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบ อันได้แก่

1. การตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง (Metamorphic) เมื่อได้รับข้อมูลค้นพบใหม่สุดที่เน้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจแบบนี้มีโอกาสดังขึ้นน้อยมากหรือแทบจะไม่เกิดขึ้นเลย
2. การตัดสินใจเพื่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกิจกรรมบางสิ่งบางอย่าง เพื่อประคองดุลยภาพในองค์กรเพื่อให้เป็นปกติ (Homeostasis) โดยการใช้เทคนิคหรือ มาตรฐานมาช่วยแก้ไขหรือสับเปลี่ยนหน้าที่การทำงาน เปลี่ยนระบบการเก็บข้อมูล ฯลฯ แต่ มิได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้น
3. การตัดสินใจเพื่อปรับปรุง (Incremental) พัฒนาในองค์การดีขึ้น คือให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยมีคณะกรรมการหรือผู้เชี่ยวชาญศึกษาแก้ไขแนะนำให้ความรู้และนำเทคนิคใหม่ๆเข้ามาใช้เพื่อความเปลี่ยนแปลงนั้น
4. การตัดสินใจโดยนำความคิดริเริ่ม นำกิจกรรมใหม่ๆเข้ามาใช้ทดลองเพื่อคุณผลและโอกาสของการเปลี่ยนแปลง (Neomobilistic) โดยการใช้ทฤษฎีและข้อค้นพบใหม่มาทดลองใช้ ซึ่งบางครั้งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสูงแบบเป็นประโยชน์นั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ 2 รูปแบบ คือ เปลี่ยนแปลงน้อย (แนว 2 และ 3) กับเปลี่ยนแปลงมาก (แนว 1 และแนว 4)

จากแนวการตัดสินใจ 4 แนวทางดังกล่าว Stufflebeam ได้แยกประเภทการตัดสินใจออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อวางวัตถุประสงค์
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อวางขบวนการ
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อการควบคุมดัดแปลงขบวนการ

4. การตัดสินใจเพื่อปรับการตัดสินใจจากผลของโครงการ

จุดเน้นของการประเมินแยกเป็น 4 ประการเช่นกันคือ

1. ประเมินสภาพแวดล้อมต่างๆ (Context Evaluation) ของโครงการ
2. ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ของโครงการ
3. ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ในการจัดทำปฏิบัติโครงการ
4. ประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ที่เกิดจากโครงการ

การประเมินประการ (1) และ (4) คือผล (ends) ที่เกิดจากโครงการ ส่วนประการ (2) และ (3) เป็นแนวทาง (means) ในการจัดทำปฏิบัติโครงการ ผู้ประเมินโครงการจะต้องประเมินทั้งผลและแนวทาง คือทั้ง 4 ประการ เพื่อนำข้อสรุปเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้บริหาร และจะต้องรู้ก่อนว่าผู้บริหารจะตัดสินใจเลือกแนวทางเปลี่ยนแปลงไปในทางใดทางหนึ่งใน 4 แนวทางที่กล่าวข้างต้น

ดังนั้น ผู้บริหารและ/หรือผู้ตัดสินใจ คือผู้รับฟัง (audience) ผลการประเมินโดยตรงเกณฑ์และคุณค่าที่ใช้เลือกในการตัดสินใจของผู้บริหารมักจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและองค์การและเป็นเรื่องที่มีความเป็นอัตนัยสูง อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามพัฒนารูปแบบการตัดสินใจของผู้บริหารโดยใช้เกณฑ์ต่างๆเข้ามาช่วย และเกณฑ์ที่สำคัญก็คือเกณฑ์ของประโยชน์ใช้สอย (utilities) เพื่อให้การตัดสินใจบรรลุประโยชน์สูงสุดนั่นเอง ทั้งนี้ในการประเมินนั้นผู้ประเมินจะต้องสรรหาทางเลือกให้แก่ผู้ตัดสินใจหลายๆทาง และท้ายสุดผู้บริหารเท่านั้นที่เป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเลือกใช้ทางใด

วิธีการที่ใช้ในการประเมินส่วนใหญ่ใช้การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการในสภาพการณ์ต่างๆ ขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานอยู่เพื่อประมวลข้อเท็จจริงต่างๆให้ได้มาซึ่งคำตอบและทางเลือกต่างๆมาตอบแก่ผู้ตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับผลและแนวทางการดำเนินโครงการทั้ง 2 ประเด็น

8. การวิเคราะห์การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษา

เกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

ประโยชน์ของโครงการ

1. กองทุนหมู่บ้านบึงประแสรัฐได้มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ผู้ได้รับผลประโยชน์ จากโครงการเป็นผู้สำเร็จการฝึกอบรม ซึ่งได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียน มีการเรียนรู้ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ซึ่งจะมีประสบการณ์จริงนำไปใช้ในการทำงานต่อไป นอกจากนี้ยังมีโอกาสหางานได้ง่ายขึ้นและมีโอกาสได้รับการจ้างงานจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือ อบต. และสามารถนำประกาศนียบัตรไปใช้เป็นหน่วยกิตสมทบในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทได้

9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

1. ทฤษฎีการพัฒนาชนบทด้วยการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชนบทด้วยการพัฒนาชุมชนยึดหลักตัวแทนของรัฐในระดับตำบล และหมู่บ้านร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในการกำหนดปัญหาความต้องการของท้องถิ่นเอง และรัฐบาลอาจช่วยเหลือกรณีท้องถิ่นขาดแคลนบ้าง อย่างไรก็ตามปรากฏว่าไม่สามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ได้ ตัวอย่างเช่น การพัฒนาเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ด้านอาหารในประเทศอัฟกานิสถาน เป็นต้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541 : 14 – 17) ได้กล่าวถึงลักษณะชุมชนเข้มแข็ง 4 ประการไว้ดังนี้

1. เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ ชุมชนนั้นจะรู้ทันข่าวทั้งเศรษฐกิจสังคมการเมืองรวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ

2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตนเอง (Community Management) ด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดกระบวนการของตนเอง การลงมือปฏิบัติงานตามแผน การประเมินผล

3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spiritually) อาจแสดงถึงความภักดีต่อชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของหวงแหนมีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน

2. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คนมีคุณภาพและคุณธรรม สงบสุข จิตใจเยือกเย็น

2. ทฤษฎีองค์กรชุมชนที่สามารถพึ่งตนเอง

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530 :34) กล่าวถึงการพึ่งพาตนเองขององค์กรชุมชนว่าควรจะมีการจัดระบบที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self –fulfilment) ด้วยวิธีช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยร่วมมือกับคนอื่นๆที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน การพึ่งตนเองที่แท้จริงต้องรวมความถึงต้องมีอิสระของกลุ่มชนในการตั้งเป้าหมายและมีอิสระในการดำเนินการของกลุ่มและควรมีความเป็นอิสระ สามารถตัดสินใจและดำเนินงานด้วยตัวของกลุ่มเอง เพื่อประโยชน์ของกลุ่มสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ กล่าวคือ องค์กรที่สามารถพึ่งตนเองได้ ต้องมีกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาที่สมาชิกกำลังประสบผลสำเร็จในที่สุดหรือพึ่งตนเองได้ในที่สุด

อนงก นาเคนบุตร (2536 : 159) ได้สรุปบทเรียนของชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสามารถจัดการกับทรัพยากรดิน น้ำ ป่าของชุมชนได้ว่ามีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. ภูมิปัญญาและความรู้ที่สืบสาน และประยุกต์ได้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก

2. องค์กรชุมชนและกลุ่มผู้นำที่มีคุณธรรมและภูมิปัญญา

3. เวทีการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการบูรณาการจากภายนอก

ในกลุ่มนักวิชาการจากประเทศตะวันตกซึ่งมองจากมุมมองของการเงินเสริมสร้างบทบาทนักพัฒนาชุมชน ก็มีข้อสรุปคล้ายคลึงกันว่า สิ่งที่นักพัฒนาควรเข้าไปสนับสนุนให้เกิดขึ้นในชุมชนหรือเติบโตยิ่งขึ้นได้แก่

1. ปรัชญาหรือระบบความเชื่อในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชน
2. กลไกที่ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในกระบวนการตัดสินใจแก้

ปัญหาของชุมชน

3. กิจกรรมพัฒนาจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาต่างๆและแนวทางการแก้ไขปัญหา (David Smith อ้างใน สีสานกรณ์ นาคทรพรพ. 2539 : 243)

สุพรรณิ ไชยอำพร (2531 : 113) กล่าวถึงลักษณะการดำเนินงานและความสำเร็จขององค์กรชุมชน หมายถึงการดำเนินงานที่ต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) กล่าวคือ ควรจะทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยกรรมการและสมาชิกมีการรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจนสามารถแบ่งงานกันทำและแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงไม่มีการผูกขาด หรือถูกขบงการโดยกลุ่มอิทธิพลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

Reeves (1970 : 331 – 334) กล่าวถึงลักษณะขององค์กรหรือกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มมีผู้นำดี
2. สมาชิกมีความเต็มใจทำงานเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย
3. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ทำได้จริง มีความสอดคล้องกับความ

สามารถของผู้นำและสมาชิก รวมทั้งต้องมีความร่วมมือกันและกันภายในกลุ่มเป็นอย่างดี

4. สมาชิกมีความสนใจในกิจกรรมกลุ่มอย่างแท้จริง
5. กลุ่มมีการตัดสินใจที่เป็นอิสระด้วยตนเอง

6. ผู้นำและสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการวางแผนและควบคุมการทำงานซึ่งกัน

และกัน นอกจากนี้ลักษณะขององค์กรที่จะสามารถพึ่งตนเองได้คือ การมีผลกำไรซึ่งเกิดจากการดำเนินงานของกลุ่มและสามารถตรวจสอบได้ เพราะแสดงถึงการลดการพึ่งพาจากภายนอกและทำให้กลุ่มเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองอีกด้วย ดังที่ อคิน รพีพัฒน์ (2533 : 9 – 10) กล่าวสรุปว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดการดำเนินงานของสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรไทยล้มเหลว เกิดจากการไม่ชัดเจนของสมาชิกคืนให้กลุ่มตามสัญญา และปัญหาการทุจริตของคณะกรรมการ โดยยกยอกทรัพย์สินของกลุ่มไปใช้ส่วนตัวทำให้สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรขาดทุนอยู่เสมอ

ซึ่งจากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นอาจพอสรุปได้ถึงองค์กรชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีกิจกรรมที่สนองความต้องการของสมาชิก
2. มีการตัดสินใจและดำเนินงานที่เป็นอิสระของกลุ่มเอง
3. มีการปรับตัวของกลุ่มในลักษณะต่างๆเพื่อความมั่นคง
4. มีการกระจายผลประโยชน์ของกลุ่มสมาชิกอย่างยุติธรรมและเสมอภาค
5. มีผลกำไรจากการดำเนินงานของกลุ่ม

3. ทฤษฎีใหม่ในการพัฒนาชนบทแบบขจัดความยากจน

โดยยึดหลัก 5 ประการคือ

1. รัฐบาลต้องมีบทบาทมากขึ้นด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. เป้าหมายการพัฒนาอยู่ที่คนยากจน
3. ยึดพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก
4. มุ่งการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
5. ปรับระดับทัศนคติของข้าราชการทุกระดับ

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการณ (2527 : 27) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการพัฒนา

อีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นแนวคิดของกลุ่มนักทฤษฎีสวีเดน เผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี 1975 ตามซึ่งระบุว่า คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของการพัฒนา ซึ่งแนวความคิดที่น่าสนใจที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านบึงประเสริฐนี้มีหลักการพื้นฐาน 5 ประการคือ

1. การพัฒนาเป็นเรื่องของประชาชน และประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเอง
2. การพัฒนาเป็นเรื่องของทั้งประเทศที่ยากจน และประเทศที่มั่งคั่งร่ำรวย จึงต้องให้ความสำคัญทั้งสองส่วนนี้ร่วมกัน (Totality)

3. ถ้ามีการจัดสรรหรือใช้อย่างถูกต้องแล้ว ทรัพยากรของโลกมีปริมาณเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้

4. การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ต้องพัฒนาจากภายใน (Endogenous Process) ต้องให้สอดคล้องกับค่านิยมระบบการเมืองและพื้นฐานทรัพยากรของแต่ละประเทศ ไม่ใช้การลอกเลียนแบบหรือการหยิบยืมตัวแบบสำเร็จรูปมาใช้เพียงอย่างเดียว

5. ระบบและวิธีการต่างๆในระดับท้องถิ่นสามารถพัฒนาให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสังคมระดับหมู่บ้านและชุมชนได้ ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการพัฒนาในระดับประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์เรื่อง การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังที่ระบุไว้แล้วในบทที่ 1 ซึ่งในบทที่ 3 นี้ประกอบไปด้วย 6 ประเด็นดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ ซิปป์โมเดล (CIPP MODEL CONTEXT – INPUT – PROCESS – PRODUCT) แบบจำลองซิปป์โมเดล เป็นวิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ ซึ่งเน้นการประเมินสิ่งต่อไปนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “ บริบท ” หมายถึงสภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบๆหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านนั้น
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบคือหน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนและระบบกิจการผู้กู้
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 ตัวชี้วัด

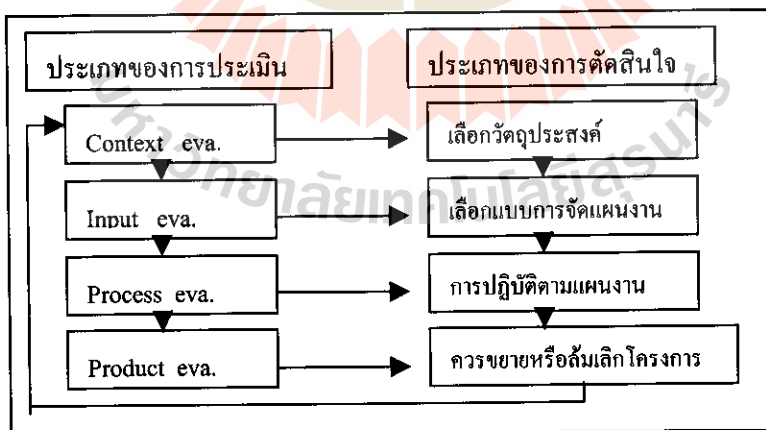
ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ ครั้งนี้ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือตามกรอบการประเมินแบบ ชิพพ์โมเดล (CIPP MODEL) ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 ซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐจะประกอบด้วย

2.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ได้แก่

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้รู้แต่ละราย ได้แก่

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการประเมิน CIPP MODEL

2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูลในการทำการเก็บข้อมูลนั้นจะเน้นที่แหล่งประชากรจากจำนวนสมาชิกของกองทุนทั้งหมด 59 รายและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ จำนวนสมาชิกกองทุน

ที่ได้กู้ยืมเงินจริง และบริบทของหมู่บ้านในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ระบุในแบบรายงาน (บร.) ต่างๆ

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้นๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้นำแต่ละราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและประเมินโครงการครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีได้แก่

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบรายงาน บร. 3 7 9 และ 11
2. การจัดเวทีประชุมชาวบ้านโดยใช้แบบรายงาน บร. 5 6 และ 12
3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูลในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้โดยวิธีต่างๆผู้วิจัยได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่ามีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาหรือแหล่งอื่นที่เชื่อถือได้จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจนดังปรากฏในบทที่ 4

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบการจัดการกองทุนฯ ซึ่งตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่นๆในแบบรายงาน บร. 1 ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน และตัวบ่งชี้อื่นๆ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรตามแบบรายงาน (บร.) 1 ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

2. สภาพปัจจุบัน

3. สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

4. วัฒนธรรม

5. ลักษณะบางประการที่สะท้อนแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของท้องถิ่นเอง เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ชนิดเครื่องมือที่ใช้สำหรับการประเมินกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐคือ เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษาตามที่ต้องการแล้วก็จะไม่ถูกนำมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดมีความเชื่อถือได้ในระดับหนึ่ง และถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว อาจได้เครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานได้ เครื่องมือวัดเฉพาะกิจที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) ประกอบด้วย

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

4. แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

5. แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

7. แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทรรณะของประชาชน)

8. แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)

9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

10. แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

11. แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

12. แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้นตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลขและเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายข้อมูลในรูปแบบของข้อความ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลมีวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายที่จะนำมาพิจารณาใช้ได้เหมาะสมกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ คือ

1. การสัมภาษณ์ (บร. 3 ,7, 9) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการข้อมูล

2. การใช้แบบสอบถาม (บร. 1 และ 11) เป็นวิธีการที่จะเก็บข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สนทนากับกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการตามคำชี้แจงที่กำหนดให้ เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้ว บันทึกข้อมูล แต่ข้อมูลที่ได้รับอาจมีความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากความไม่เข้าใจในคำถามของแบบสอบถาม การอ่านหนังสือไม่ออก หรือการสูญหายได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตโดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ

ในการประเมินโครงการ ผู้วิจัยใช้การสังเกตโดยเข้าไปมีส่วนร่วมกับหมู่บ้าน ถือเป็น การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมายแล้วดำเนินการเก็บข้อมูลโดยที่กลุ่มเป้าหมายทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล การกระทำได้กล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน เช่น การที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมพิธีลงแขกเกี่ยวข้าวกับชาวนาบึงประเสริฐ อันจะส่งผลถึงการได้เรียนรู้และทราบถึงข้อมูลความสามัคคีของสมาชิกในหมู่บ้าน ภาษาท้องถิ่น บริบททางด้านภูมิศาสตร์ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือน ซึ่งการสังเกตโดยเข้า

ไปมีส่วนร่วมสังคมหมู่บ้านนั้น จะเป็นการเสริมข้อมูลเชิงคุณภาพได้อย่างแท้จริง และจะทำให้
ง่ายต่อกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูล

4. การอภิปรายกลุ่ม (บร. 5 , 6 , 8 และ 10) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
จากกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาร่วมแสดงความคิดเห็นที่ได้รับการกระตุ้นจาก
คำถามของการประเมินโดยมราการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น และปฏิกิริยาของสมาชิก
ของกลุ่มเป้าหมายระหว่างแสดงความคิดเห็นที่อาจนำไปใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล
การดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการนี้ จำแนกเป็น 2 ขั้นตอนตามลักษณะที่สอดคล้อง คือ

4.1 การเตรียมการ เป็นขั้นตอนของการคัดเลือกผู้เข้าร่วมอภิปราย การจัดสถานที่
ในการอภิปรายกลุ่มอย่างเหมาะสม รวมทั้งการจัดเตรียมแนวทางการอภิปรายกลุ่มให้พร้อม
เพื่อให้การดำเนินการอภิปรายกลุ่มสามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 การดำเนินการอภิปรายกลุ่ม เป็นขั้นตอนการจำแนกตามคุณลักษณะบทบาท
และหน้าที่ของกลุ่มเป้าหมายดังนี้

ผู้ดำเนินการอภิปรายกลุ่ม มีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

1. เปิดประเด็นที่นำมากำหนดเป็นประเด็นในการอภิปรายกลุ่ม กระตุ้นให้
ผู้เข้าร่วมอภิปรายทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

2. สรุปประเด็นที่สำคัญจากการแสดงความคิดเห็นเท่านั้น

3. ควบคุมกระบวนการอภิปรายกลุ่ม

ผู้ประเมินมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

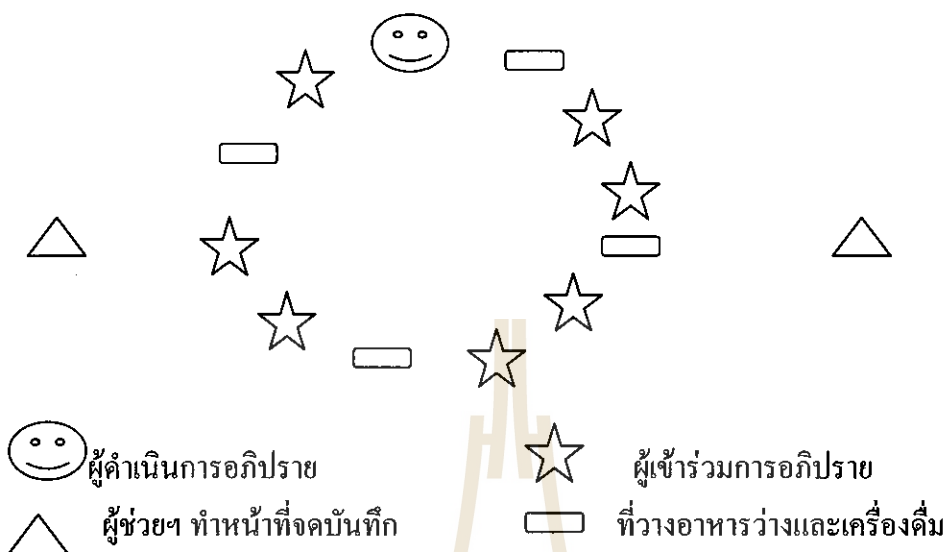
1. กำหนดแนวทางของข้อคำถามและประเด็นที่จะนำมาใช้ในการอภิปราย

2. กล่าวแนะนำตัวและนำการสนทนาต่างๆ ไปเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย

ผู้เข้าร่วมอภิปรายกลุ่มมีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

1. มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2. มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมอภิปราย

แผนภาพที่ 3 การจัดตำแหน่งบุคคลในการจัดอภิปรายกลุ่ม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นในบริบทและการบริหารจัดการกองทุนเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้หลักการของตรรกะเพื่อหาข้อสรุปข้อมูลที่สามารถนำไปประเมินผลให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นขั้นตอนของการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาแจกแจงรายละเอียด พร้อมกับออกแบบผลการวิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและสะดวกแก่การนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของการแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าตัวแปร ดังนี้

การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าตัวแปร

รายการตัวแปรที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการของการทำสารนิพนธ์ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 บรรดาตัวแปรที่ปรากฏในตอนนี้อย่างใหญ่ได้มาจากการนำเอาตัวแปรของตอนที่ 3 ถึงตอนที่ 6 มาแจกแจงและเรียบเรียงใหม่ ดังนี้

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 ศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	- มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากกองทุน 1 ล้าน
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทักษะคนที่มียกกองทุนหมู่บ้าน	- มีความต้องการให้เกิดกองทุน ฯ - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้ - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	- ผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. คณะกรรมการบริหารกองทุน	- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบของกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน	- มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบกองทุน
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร	- มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมัครสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการระดมทุนเงินฝาก

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
4. การตัดสินใจเงินกู้	- มีระเบียบการกู้และขอเงินทุน - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการกู้เงิน
5. มีการจัดสรรผลประโยชน์	- จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท - จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ - มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 มีการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง	- ได้รับความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของเศรษฐกิจแบบพอเพียง
2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง	- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้กู้
3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
4. มีความเข้าใจในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้หมายถึง สักยภาพและแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือตกเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุน หรือผู้ปองร้าย หรือภัยธรรมชาติที่อาจจะมามีมาในอนาคต

ตัวแปร

1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกัน
ระดับของกองทุนโดยรวม

ลักษณะค่าของตัวแปร

- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจ
หลักการสำคัญว่ากองทุนหมู่บ้านเป็น
ของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม
- มีความเข้าใจของสมาชิกในกองทุนเกี่ยวกับ
การดำเนินงานกองทุนว่าจะต้อง
ช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง
ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเอง
ให้ได้

2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของ
ผู้กู้แต่ละราย

- ผู้กู้แต่ละรายมีความคิดในการดำเนินการ
ประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง
ทางเทคโนโลยี
- ผู้กู้แต่ละรายมีความคิดในการดำเนินการ
ประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเอง
และมีตลาดที่แน่นอน

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านบึงประเสริฐ

ตัวแปร

1. มีความสามัคคี
2. มีความซื่อสัตย์
3. ขกย่องคนทำดี
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

ลักษณะค่าของตัวแปร

- สมาชิกในหมู่บ้านช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- คณะกรรมการกองทุนมีคุณธรรมน่าเชื่อถือ
- มีการให้สวัสดิการค่าตอบแทนกับผู้ทำ
ประโยชน์ให้กับหมู่บ้าน
- การช่วยลงทุนลงแรงของสมาชิกใน
หมู่บ้านโดยไม่คิดค่าตอบแทน
- มีการจัดตั้งแหล่งองค์ความรู้ในหมู่บ้าน
- จำนวนหนี้สินของสมาชิกในหมู่บ้านที่ลดลง

ตัวแปร

7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร

ลักษณะค่าของตัวแปร

- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไปทำงานและ
ศึกษาต่ออย่างต่างถิ่น
- ใครมีส่วนร่วมในการตั้งกลุ่มองค์กร

	- มีองค์กรใดบ้างที่เกี่ยวข้อง
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	- มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	- จำนวนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับการช่วยเหลือ
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	- ความศรัทธาของสมาชิกในหมู่บ้านที่มีต่อผู้นำหมู่บ้าน
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	- จำนวนแผนงานที่สมาชิกในหมู่บ้านร่วมกันจัดทำขึ้นมา

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 ต้องการทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านปึงประเสริฐ

ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	- มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน มีจำนวนมากน้อยเพียงใด
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน	- จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
- จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่างๆในหมู่บ้าน	- จำนวนกลุ่มองค์กรต่างๆในหมู่บ้าน

ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีการไม่ยอมรับการบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้าน	- จำนวนผู้ที่ต่อต้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพโมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-3 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 3 ประการ ซึ่งมี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 3 ประการ อันได้แก่

4.1 ศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

4.2 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านบึงประเสริฐ

4.3 เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือ

ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ ดี – เลว ” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 สภาพเศรษฐกิจและการเมือง

สภาวะเศรษฐกิจไทยตั้งแต่รัฐบาลได้มีการประกาศค่าเงินบาทลอยตัวเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทำให้เศรษฐกิจของไทยทั้งระดับมหภาคและจุลภาคเกิดความไม่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ส่งผลเสียต่อการส่งออกสินค้าเพื่อไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เนื่องจากการส่งออกและนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศต้องอิงเงินตราจากต่างประเทศ (ดอลลาร์ สหรัฐ) ทำให้สถานภาพค่าเงินบาทไทยอ่อนตัวลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึง

ผู้ประกอบการรายใหญ่ไปจนถึงรายย่อยที่ต้องมีต้นทุนการผลิตสูงเกี่ยวกับสินเชื่อและทุนการจดทะเบียนที่มีกับบริษัทจากต่างประเทศ โดยสถานะเศรษฐกิจไทยในปี 2544 มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 0.72 (นสพ.แนวหน้า : 17 มีนาคม 2545) และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินบาทไทยกับเงินดอลลาร์สหรัฐที่ 41.92 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ (นสพ.เดอะเนชั่น : 7 สิงหาคม 2545) อันเป็นตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งถึงเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันที่ยังอ่อนแออยู่ สาเหตุหนึ่งที่เศรษฐกิจไทยยังประสบภาวะเช่นนี้อยู่และสอดคล้องกับผลการประเมินบริบทของชุมชน พบว่า ยังมีเกษตรกรอีกจำนวนมากที่มีภาระหนี้สินและราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลในการช่วยเหลือเกษตรกรไม่สามารถแก้ปัญหของชาวเกษตรกรได้อย่างหมดสิ้น ซึ่งรัฐบาลชุดปัจจุบันซึ่งมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดแนวนโยบายพักชำระหนี้เกษตรกรซึ่งสามารถบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรได้ในระดับหนึ่ง การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่รัฐบาลไม่ได้ประกันราคากลางหรือประกันราคาในสภาพที่เกษตรกรยังเดือดร้อนอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้ปัญหาความยากจนของชาวนาชนบทยังคงมีอยู่ และมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้น

ระบบการบริหารประเทศของรัฐบาลในปัจจุบัน

ปัญหาการทุจริต และประพฤติมิชอบของราชการและนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ระบบการอุปถัมภ์พวกพ้องและเครือญาติของผู้มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังจะเห็นได้จากภาพข่าวทางสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ที่นำเสนอถึงความร่ำรวยมั่งคั่งให้กับตนเองและกับบุคคลเพียงไม่กี่กลุ่ม ด้วยเหตุผลการได้มาของทรัพย์สินที่ไม่สามารถ

อธิบายให้ประชาชนได้ทราบอย่างกระจ่างชัด ดังปรากฏจากการที่มีคดีความของนักการเมืองและข้าราชการที่เกิดขึ้นในสำนักป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบแห่งชาติ (ปปช.) อยู่สม่ำเสมอ แต่กับคนกลุ่มใหญ่ซึ่งก็คือประชาชน เกษตรกร และผู้ด้อยโอกาสทางสังคมที่อาศัยอยู่ในประเทศยังมีสถานะความเป็นอยู่ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจมหภาค กล่าวคือ ยังมีประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่มีรายได้ไม่เพียงพอ ต่อรายจ่าย อันสืบเนื่องมาจากปัญหาภาระหนี้สินสะสม ปัญหาการว่างงาน และปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบที่กล่าวไว้ในข้างต้น เป็นต้น

สถานะตลาดแรงงานที่ส่งผลกระทบต่อบริบทระดับประเทศ

สถานการณ์ความยากจนของประชากรไทยที่มีผลสืบเนื่องมาจากปัญหาการว่างงาน ที่มีแนวโน้มรุนแรงและขยายวงกว้างออกไปสู่ท้องถิ่นชนบทนั้น จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยรวม จากจำนวนกิจการของรัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจที่ปิดกิจการหรือลดจำนวนคนงานลง ส่งผลถึงการว่างงานของประชาชนในวัยทำงานที่มีตั้งแต่อายุ 25 - 50 ปีจำนวนหนึ่ง ประกอบกับจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีที่มีจำนวนมากกว่า 75,000 คนต่อปี จึงทำให้เกิดปัญหาแรงงานล้นตลาดประชากรที่ตกงานจึงต้องแบกรับภาระค่าครองชีพต่อตนเองและครอบครัว แต่กลับไม่มีรายได้เพื่อการอยู่รอด เกิดปัญหาหนี้สิน จนกลายเป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ของสังคมได้ (นสพ.แนวหน้า : 17 มีนาคม 2545)

แนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

ควรมุ่งเน้นที่ระบบเศรษฐกิจในภูมิภาค กล่าวคือ ลดความยากจนของเกษตรกรให้ภาระหนี้สินเบาบางลง มีแหล่งเงินทุนอิสระในการประกอบอาชีพ ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้จากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และจากมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2546 ที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจชุมชน สนับสนุนแหล่งเงินทุนอิสระกับชุมชนและหมู่บ้าน นั้นหมายถึงการพัฒนาและปรับปรุงเศรษฐกิจของประเทศไทยจะเป็นผลสำเร็จมากขึ้น เพราะเศรษฐกิจจะค้ำรากฐาน ก็คือ เศรษฐกิจของชุมชนและ หมู่บ้านที่เข้มแข็ง การทำให้เกษตรกรและผู้ด้อยโอกาสที่ดำรงตนอยู่ในหมู่บ้านและชุมชนสามารถอุ้มชูตนเองได้แล้วนั้น จะส่งผลผลักดันโดยตรงถึงระบบเศรษฐกิจระดับประเทศ ที่สามารถพัฒนาและเข้มแข็งต่อไป

ผลจากการคาดการณ์สถานะเศรษฐกิจไทย

การคาดการณ์ สถานะเศรษฐกิจไทยในปี 2545 รายได้หลักของประเทศจะมาจากการส่งออกชิ้นส่วนอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นสินค้าทางการเกษตร และการท่องเที่ยว (นสพ.คม ชัด ลึก : 4 กุมภาพันธ์ 2545) แต่ขอเท็จจริงนั้นรายได้สุทธิกลับไม่ตกถึงมือเกษตรกรหรือผู้ประกอบการอย่างคุ้มค่า ด้วยสาเหตุของกระบวนการทางการตลาดที่พ่อค้าคนกลางมักจะกดราคารับซื้อสินค้าของบรรดากลุ่มเกษตรกรจากแหล่งผลิต และมีอำนาจการต่อรองราคากับบรรดาผู้ประกอบการรายย่อย ประกอบกับสินค้าทางการเกษตรบางชนิดไม่ได้รับการประกันราคาจากรัฐบาล หรือประกันราคาแต่เกษตรกรยังเดือดร้อนอยู่ ส่งผลให้เกษตรกรผู้ผลิตและผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่สามารถรับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม มีผลกระทบกับวิถีชีวิตครัวเรือนในทางตรง คือ ความยากจนจากราย

ได้ที่ไม่พอรายจ่าย เกิดหนี้สินนอกระบบและในทางอ้อมที่ส่งผลถึงการแตกแยกของครอบครัว สร้างความกดดันให้แก่เกษตรกรและครอบครัวของเขา เกิดม็อบที่หน้ารัฐสภา เกิดการอพยพไปขายแรงงานในเมืองหลวง สร้างปัญหาและความแออัดให้กับสังคมเมืองใหญ่ เกิดปัญหาว่างงานและแย่งงาน ปัญหาสังคมโดยอ้อมทางด้านอาชญากรรมจากผู้ที่ว่างงานเพราะมีหนี้สิน ซึ่งสะท้อนถึงสภาพเศรษฐกิจไทยปัจจุบันที่เกิดจากความยากจนของคนในชนบทที่เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมไทย (นสพ.คม ชัด ลึก : 4 กุมภาพันธ์ 2545)

1.1.2 นโยบายธุรกิจขนาดกลางและย่อม (SMEs)

นโยบายธุรกิจขนาดกลางและย่อมในปัจจุบันที่เน้นการทำการค้าจากการส่งออกและการที่กิจการไม่สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องนั้น ปัญหาอยู่ที่ผู้ประกอบการธุรกิจเอง ซึ่งปัญหาของระบบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกิดขึ้นจากขนาดของกิจการที่เล็กและเป็นปัญหาที่ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้โดยการทำงานของกลไกตลาด

ปัญหาของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นเกิดขึ้นได้ทั้งภายใต้สภาวะคงที่ คือราคาปัจจัยการนำเข้าวัตถุดิบยังคงที่อยู่แต่อาจมีการแทรกแซงทางการตลาดจากภาครัฐ และภายใต้สภาวะพลวัตก็คือกระบวนการผลิตและการตลาดที่แปรปรวนจากปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานธุรกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ตลาดหุ้น หรือ ภัยจากปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆที่ทำให้เกิดการปัญหาการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่อง ปัญหาของความล้มเหลวที่เกี่ยวกับธุรกิจขนาดใหญ่ภายใต้สภาวะคงที่ จึงทำให้ธุรกิจขนาดกลางและย่อมเสียเปรียบธุรกิจขนาดใหญ่ในด้านตลาดของผลิตภัณฑ์ ตลาดของปัจจัยการผลิต เช่น ในตลาดเงินทุนและตลาดแรงงาน แต่สำหรับปัญหาที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตามลักษณะของตลาดและเทคโนโลยี อาจแก้ไขได้โดยนโยบายการแข่งขันอุตสาหกรรม (Industrial Organization Policy) และนโยบายด้านโครงสร้างอุตสาหกรรม (Industrial Structure Policy)

ในด้านพื้นฐานของนโยบายอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น อยู่ที่ทำให้ความช่วยเหลือต่อกลไกตลาด ซึ่งเป็นนโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาวหรือเป็นนโยบายที่ควบคุมแก้ไขกลไกตลาดเพื่อป้องกันการกีดกันธุรกิจขนาดกลางและย่อมที่คืบคลานออกจากตลาดไป ซึ่งนโยบายประการหลังนี้เป็นนโยบายที่ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากการขัดแย้งด้านผลประโยชน์ และหากกลไกการตลาดยังดำเนินงานมากเกินไปก็จะยิ่งเร่งการทำงานของกลไกการตลาดมากขึ้นเท่านั้น หรือในอีกแง่หนึ่ง ก็จะทำให้โอกาสที่จะใช้นโยบายคุ้มครองมากขึ้น ธุรกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งขาดประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจและได้รับการคุ้มครองดังกล่าวแล้ว ก็จะเป็นต้นทุนทางสังคมถึงระดับหนึ่ง แต่การใช้นโยบายคุ้มครองจะทำให้ต้นทุนทางสังคมที่จะต้องรับภาระทั้งหมดเบ็ดเสร็จนั้นต่ำ และลดปัญหาทางสังคมได้

จากแนวนโยบายธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับกิจการของกลุ่มส่งเสริมอาชีพได้ ในลักษณะของการให้ความช่วยเหลือต่อกลไกการตลาดที่เกี่ยวกับการจัดหาตลาดรองรับสินค้า เช่น สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น (อบต.) และนโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรบุคคลในกิจการของผู้กู้ ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งให้ความช่วยเหลือกิจการขนาดเล็กได้อย่างเหมาะสมที่สุด นั่นก็คือการจัดสรรกำลังคนให้สอดคล้องกับกิจการที่ลงทุนไป และใช้ทรัพยากรท้องถิ่นของตนมาคิดแปลงและพัฒนาใช้ให้เป็นเครื่องมือการผลิตเพื่อลดต้นทุนในกิจการของตนเองได้

1.1.3 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1. ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในชุมชนและหมู่บ้านเป็นความเดือดร้อนที่สะสมมาในทุกยุคสมัยของรัฐบาล นโยบายการพักชำระหนี้สินของเกษตรกรยังไม่สามารถที่จะบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรได้อย่างจริงจัง เนื่องจากยังเป็นหนี้สินอยู่เหมือนเดิมแต่เป็นแค่เพียงยืดระยะเวลาการใช้หนี้ออกไปเท่านั้น ทำให้เกษตรกรยังคงต้องแบกรับปัญหาหนี้สินที่เกิดจากการจำหน่ายผลผลิตที่ขาดทุนของตนเองต่อไป

2. ปัญหาการว่างงาน ก็เป็นความเดือดร้อนของประชาชนในทุกสาขาอาชีพ อันสืบเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจดำดิ่งมาตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา เป็นเหตุให้บริษัทห้างร้านเอกชนและการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของบางหน่วยงาน ต้องปลดคนงานทั้งในระดับล่างและระดับสูง เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพื่อการอยู่รอดของบริษัทต่อไป จึงทำให้บุคคลที่ถูกปลดออกจากงาน ถูกเลิกจ้าง หรือจ้างให้ออกจากงานนั้นเกิดภาระหนี้สิน และเป็นบุคคลที่มีความเดือดร้อนจากการมีหนี้สิน อันจะส่งผลทำให้เกิดช่องว่างทางสังคม

และก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้านต่างๆ เช่น ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาการร่อนขยายบริการทางเพศของเด็กและสตรี ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และการพนัน เป็นต้น

3. ปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ปัญหาการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำต่อเนื่องทุกปีของเกษตรกรนั้น นอกจากสภาพดินฟ้าอากาศที่เป็นปัจจัยทำให้ผลผลิตมีคุณภาพด้อยลง หรือไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้ อาจเนื่องจากภัยธรรมชาติ เช่น ภัยจากน้ำท่วม หรือฝนแล้งนั้น การที่รัฐบาลไม่ได้ประกันราคาพืชผลทางการตลาดไว้ให้กับเกษตรกร

ผู้ผลิต หรือประกันราคาพืชผลในระดับที่เกษตรกรยังเดือดร้อนอยู่เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นสาเหตุสำคัญที่เกษตรกรเดือดร้อนและมีหนี้สิน

1.1.4 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยเพราะความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามาสู่ในหมู่บ้านและชุมชนที่ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีที่มีต่อเยาวชน นั่นก็คือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ที่เริ่มพบเห็นได้บ่อยมากขึ้น โดยเฉพาะในท้องถิ่นชนบท ซึ่งพฤติกรรมของกลุ่มเยาวชนจำนวนมากไม่ได้มุ่งใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้แต่อย่างใด แต่กลับนำเทคโนโลยีเหล่านี้ไปใช้เพื่อความบันเทิงส่วนตัวในรูปแบบของเกมส์และเว็บไซต์ลามก ซึ่งลักษณะของการเปิดให้บริการตามท้องถิ่นที่เป็นร้านค้า สิ่งเหล่านี้แสดงถึงความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทไทยที่นับวันจะทวีความรุนแรงของปัญหา และถ้ายังไม่สามารถควบคุมและห้ามปรามจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ปกครองแล้ว อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบทไทยในอนาคตได้

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

1. การละทิ้งถิ่นฐานและการไปขายแรงงานยังต่างถิ่น ก็สามารถเป็นตัวบ่งชี้ถึงความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทไทยได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันเกิดขึ้นมากในเมืองหลวง และการไปขายแรงงานยังต่างถิ่นและต่างประเทศของกลุ่มคนในท้องถิ่นชนบท ส่วนจะทำให้สัมพันธภาพของครอบครัวชนบทไทยมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมืองมากขึ้น และอาจทำให้เกิดความไม่แน่นอนถึงความสามารถในการดำรงอยู่ซึ่งบรรยากาศของท้องถิ่นชนบทไทยที่อบอุ่นเหมือนดังเช่นในอดีต

2. การที่เยาวชนมีค่านิยมที่จะไปศึกษาต่อยังต่างถิ่นฐานของตนเองเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเองหรือเพื่อยกระดับสถานะของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่ดีและควรกระทำ แต่เมื่อจบศึกษากลับไม่นำความรู้ความสามารถมาช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง แต่กลับมุ่งแสวงหาผลประโยชน์และหน้าที่การงานที่ตนชอบ ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตน อันจะทำให้ท้องถิ่นกำเนิดของตนขาดการพัฒนาจากบุคคลากรที่เป็นคนในท้องถิ่นนั้น

1.1.5 ค่านิยมในวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ปัจจุบันพฤติกรรมของผู้บริโภคในการการเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีกหรือร้านโชห่วยที่มีอยู่ทั้งในเมืองและท้องถิ่นลดน้อยลง เนื่องจากแผนการตลาดที่ผู้ประกอบการค้าจากต่างประเทศเน้นการสร้างกระแสสากล โดยวิธีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ นำเสนอผ่านทาง

สื่อมวลชนต่างๆ (Mass Media) ที่ชี้ให้เห็นถึงความทันสมัยและหรูหราของห้างสรรพสินค้า นั้นหมายถึงกระแสวัฒนธรรมจากต่างประเทศกำลังจะโน้มน้าวและเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิต (Life Style) ของทุกกลุ่มคนและชนชั้นในสังคมไทย ให้มีรสนิยมและวัฒนธรรมการใช้สินค้า ให้คล้ายคลึงกับต่างประเทศ เช่น รสนิยมในด้านอาหารที่คนรุ่นใหม่มักมีทัศนคติที่ดีถึงร้านอาหารจากต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้ามากกว่าร้านอาหารไทยทั่วไป

การมีรสนิยมการรับประทานอาหารจานด่วน (Fast Food) หรืออาหารที่มีที่จับห่อที่สวยงามมากกว่าร้านอาหารตามสั่งทั่วไป การบริการจัดส่งถึงที่ (Deliverly) ที่บ่งบอกถึงความทันสมัยของตนเอง รสนิยมทางด้านใช้สินค้าอุปโภคประเภทของใช้ส่วนตัว เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า อุปกรณ์เครื่องประดับ ที่กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่ทั้งในเมืองและในท้องถิ่นที่มีฐานะดี มักเลือกสรรและซื้อหาสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศมากกว่าสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศไทย ซึ่งมักจะส่งผลต่อจิตใจของผู้บริโภคเองที่เป็นการแสดงสถานะทางสังคมที่หรูหรา ซึ่งจากข้อมูลการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศประเภทเครื่องประดับและอัญมณี ประจำปีไตรมาสที่ 2 ปี 2545 ปรากฏว่ามีการนำเข้าสินค้าประเภทนี้ถึง 2,634.7 ล้านบาท (วารสารกรมการค้าเศรษฐกิจ : สิงหาคม 2545) ซึ่งหมายถึงการอุปโภคของคนไทยด้านนี้ยังมีความนิยมสินค้าจากต่างประเทศอยู่สูงโดยมองข้ามสินค้าไทย ซึ่งเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่ต้องปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ให้ รักษ์ และใส่ใจกับความเป็นคนไทย นิยมในวัฒนธรรมไทยและใช้สินค้าไทยให้มากกว่านี้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

หมู่บ้านบึงประเสริฐเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2522 หรือประมาณ 23 ปีมาแล้ว แต่ก่อนพื้นที่ดั้งเดิมของหมู่บ้านเป็นหนองน้ำสลับกับพื้นที่ป่าไม้ และมีหนองน้ำอยู่ 1 แห่งที่มีผู้คนมักนิยมสัญจรผ่านไปมา ประกอบกับชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงรำลึกกันว่าหนองน้ำแห่งนี้มีน้ำศักดิ์สิทธิ์ใครได้ดื่มกินจะเป็นสิริมงคล จนกลายเป็นที่ยกย่องของชาวบ้านว่าเป็นบ่อน้ำอันศักดิ์สิทธิ์ และมีการขุดลอกกลายเป็นบึงอันประเสริฐ จึงเป็นที่มาของหมู่บ้านบึงประเสริฐทุกวันนี้

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านแห่งนี้ เป็นชาวบ้านบึงตะโก หมู่ที่ 7 ตำบลพลกรัง ที่เข้ามาหาของป่าและถางป่าเพื่อจับจองทำเป็นที่ไร่ที่นาของตน และปลูกบ้านเรือนอาศัยซึ่งคนกลุ่มนี้เข้ามาแผ้วถางป่าและจับจองยึดพื้นที่ จวบจนเวลาล่วงเลยก็มีการทำไร่ไถนสำปะหลัง และ

ปลูกบ้านเรือนอาศัยกันแบบถาวรและมีผู้คนอพยพตามมาปลูกบ้านเรือนอาศัยกันมากขึ้นจนเริ่มหนาแน่น กละแยกออกมาจัดตั้งหมู่บ้านของตนเองในที่สุด

เหตุที่คนบ้านบึงตะโกอพยพมาจากถิ่นฐานเดิม เพราะว่าการขยายถิ่นฐานในที่ดินทำกินของตนซึ่งมีพื้นที่กว้างขวาง และปลูกบ้านเรือนเพื่อเฝ้าไร่เฝ้านาและแปลงเกษตรของตนแต่ยังอาศัยในพื้นที่หมู่บ้านบึงตะโก จึงมีการปลูกบ้านอีกหลังเป็นการถาวร และแยกตัวออกมาอาศัยในเขตพื้นที่ของหมู่บ้านบึงประเสริฐจนถึงปัจจุบัน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันอาชีพหลักของชาวบ้านบึงประเสริฐเป็นอาชีพทำไร่ ทำนา และรับจ้างทั่วไป ที่สืบทอดกันมาแต่ดั้งเดิม เนื่องจากสภาพดินเดิมของพื้นที่บึงประเสริฐมีคุณสมบัติเป็นดินทราย ซึ่งมีความเหมาะสมกับการปลูกพืชไร่ เช่น มันสำปะหลังมากกว่าการทำนา

ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของหมู่บ้านได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังตั้งแต่ได้มีการองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรังขึ้น ซึ่งหมู่บ้านได้รับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ซึ่งปัจจุบันพื้นที่หมู่บ้านได้มีการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคในด้านต่างๆ เช่น

- ถนนลูกรังทางเข้าหมู่บ้าน	ยาว	2,500	เมตร
- ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ในหมู่บ้าน	ยาว	504	เมตร
- ประปาหมู่บ้าน	เมื่อปี พ.ศ. 2542		
- ไฟฟ้าหมู่บ้าน	เมื่อปี พ.ศ. 2532		
- โทรศัพท์เข้าหมู่บ้าน	เมื่อปี พ.ศ. 2544		

1.2.3 เศรษฐกิจ

หมู่บ้านบึงประเสริฐมีลักษณะของเศรษฐกิจแบบชุมชนเกษตรกร กล่าวคือ รายได้หลักของครัวเรือน 90%จากครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านมาจากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ค่าจ้างแรงงาน และการรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เช่น โคเนื้อ กระบือและไก่ ส่วนครัวเรือนอีก 10% มีรายได้ประจำจากการเปิดร้านค้าปลีก และเงินเดือนข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ และบริษัทห้างร้านเอกชนต่างๆ ประกอบกับในทุกครัวเรือนมักนิยมเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภค เช่น สุกร เป็ด ไก่ และปลา จึงมีการดำรงชีวิตอยู่ด้วยตนเองเป็นหลักซื้อหาสินค้าตามความจำเป็นเท่านั้น เป็นชุมชนเศรษฐกิจแบบเพื่อการยังชีพ จะเห็นได้จากการมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประจำหมู่บ้าน มีการเป็นอยู่อย่างชนบทที่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ หรือยึดติดกับวัตถุนิยมมากนัก สามารถหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้ มีเพียง

ภาระหนี้สินของเกษตรกรจำนวนหนึ่งในหมู่บ้านที่เกิดจากการขาดทุนจากการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรที่มีต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

1.2.4 ระบบสังคมวัฒนธรรมและประเพณี

ระบบเครือญาติของผู้คนชาวบึงประเสริฐ เป็นครอบครัวใหญ่แล้วมีลูกหลานสืบทอดนามสกุลกันตลอดมา จนมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมู่บ้านที่เป็นลูกหลานที่สืบทอดตระกูล “สุวรรณปักษ์” ระบบสังคมจึงเป็นระบบแบบญาติมิตร ส่วนต่างที่เปลี่ยนไปบ้างในระบบเครือญาติ คือ ลูก-หลานที่เป็นหญิงแต่งงานใช้นามสกุลของสามีหรือไม่ก็รับเขยต่างถิ่นมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จึงทำให้สกุล “สุวรรณปักษ์” ลดหายไปบ้าง ซึ่งระบบสังคมแบบญาติมิตรที่มีส่วนสำคัญให้สมาชิกในหมู่บ้านเกิดความสามัคคี รักใคร่ปรองดอง ไม่แตกแยกทางความคิดมากมายจากกลายเป็นเรื่องใหญ่โต นั้นหมายถึงระบบสังคมพื้นฐานของบ้านบึงประเสริฐที่เข้มแข็ง

ประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้านบึงประเสริฐ คือ ประเพณีรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ประจำปี ซึ่งจะทำในวันสงกรานต์ คือวันที่ 13 เมษายนของทุกปี เป็นวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของหมู่บ้าน โดยเป็นวันที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจากสมาชิกของหมู่บ้านที่เป็นคนรุ่นลูกและหลาน โดยพิธีมีขึ้นที่ศาลากลางหมู่บ้าน และมีการทำบุญหมู่บ้านประจำปีไปพร้อมกันด้วย มีการดักบาตรเทโวทำบุญเลี้ยงพระ ซึ่งเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของคนในหมู่บ้านที่ยึดมั่นในพุทธศาสนาตลอดมา

1.2.5 ลักษณะประชากร

หมู่บ้านบึงประเสริฐ มีจำนวนประชากร 206 คน ส่วนใหญ่เป็น เพศชาย ร้อยละ 55 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 - 50 ปี ดังแสดงในตาราง

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศชาย	108	55
เพศหญิง	98	45
อายุ 1 วัน – 3 ปีเต็ม	17	8.3
อายุ 3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	11	5.3
อายุ 6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	10	4.8
อายุ 12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	5	2.4
อายุ 15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	7	3.4

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
อายุ18ปี 1วัน – 50 ปีเต็ม	125	60.7
อายุ50ปี 1วัน – 60ปีเต็ม	15	7.3
60ปี 1วันขึ้นไป	16	7.8
การศึกษาระดับประถมศึกษา	176	85.4
การศึกษาระดับมัธยมศึกษา	17	8.2
นักศึกษาผู้ใหญ่	-	-
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	4	2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร
(ข้อมูลจากทะเบียนประจำหมู่บ้าน กรกฎาคม 2545)

1.2.6 แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านบึงประเสริฐ (ทั้งของสาธารณะและส่วนบุคคล) ประกอบด้วย บึง จำนวน 2 แห่ง ซึ่งเป็นบึงขนาดใหญ่ที่อยู่ติดกัน ที่ตั้งของบึงตั้งอยู่ในบริเวณใจกลางหมู่บ้านติดกับศาลาประชาคมหมู่บ้าน บึงแห่งนี้มีชื่อว่าบึงประเสริฐ เป็นบึงสำหรับกักเก็บน้ำเพื่อประโยชน์ใช้สอยในด้านการผลิตน้ำประปาประจำหมู่บ้าน และเป็นแหล่งอาหารโปรตีนจากสัตว์น้ำต่างๆ รวมถึงเป็นบึงน้ำที่อยู่คู่กับหมู่บ้านมาตั้งแต่แรกเริ่มการก่อตั้งหมู่บ้าน จึงเปรียบเสมือนว่าบึงประเสริฐเป็นเส้นเลือดใหญ่ที่มีไว้เพื่อประโยชน์ใช้สอยทางด้านอุปโภคและบริโภค

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้

2.1.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนจากการสัมพันธและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า สมาชิกในที่ประชุมส่วนใหญ่มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลที่ได้ก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการสร้างอาชีพใหม่และอาชีพ เสริม และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนประจำหมู่บ้านที่ทำให้คนในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มเติมจากการที่เคยทำไร่ทำนาและรับจ้างเพียงอย่างเดียว และเมื่อสมาชิกของกองทุนประสบความสำเร็จในกิจการของตนเอง มีผลกำไร เกิดการใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจ

ในหมู่บ้าน นำเงินรายได้จากภายนอกเข้าสู่ในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการช่วยสนับสนุนการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เติบโต และขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจระดับตำบลจากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้ในอนาคต

จำนวน เงินกองทุน 1 ล้านบาท พบว่า สมาชิกกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพึงประเสริฐมีความพอใจเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการสอบถามของผู้วิจัยที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมสังเกตการณ์ในเวทีประชาคม ด้วยเหตุผลหลักคือ การที่หมู่บ้านพึงประเสริฐมีขนาดเล็กก็มีจำนวนสมาชิกกองทุน 48 ราย (สิงหาคม 2545) ที่กู้ยืมเงินกองทุนอยู่ และจำนวนสมาชิกที่มีไม่มากนักเอง ส่งผลให้ผู้กู้แต่ละรายสามารถกู้เงินได้เพียงพอต่อความต้องการของตนในการจะไปดำเนินกิจการของตน ในจำนวนเงินหนึ่งล้านบาทสำหรับกองทุนหมู่บ้านพึงประเสริฐนั้นสามารถที่จะสร้างคุณภาพของหมู่บ้านระหว่างจำนวนประชากรกับความต้องการกู้ยืมเงินจากสมาชิกกองทุนได้อย่างสมดุล

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นลักษณะคล้ายคลึงกันกับคณะกรรมการกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งสมาชิกในหมู่บ้านให้การยอมรับและศรัทธามาเป็นเวลานาน จึงยังไม่พบปัญหาการขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์และการบาดหมางในเรื่องส่วนตัว ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพึงประเสริฐทุกตำแหน่งมีประสบการณ์บริหารงานด้านต่างๆภายในหมู่บ้าน ประกอบกับมีประวัติการทำงานให้กับองค์กรหมู่บ้านไม่เป็นที่ตำหนิจากสมาชิกในหมู่บ้าน พร้อมกับคุณสมบัติและวุฒิของคณะกรรมการทุกคนที่มีความเหมาะสม

การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่เน้นการบริหารงานด้านการการเงินที่ให้ความสำคัญของผู้ที่เดือดร้อน หรือผู้ที่มีความจำเป็นด้านเงินทุนประกอบอาชีพตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ไม่มีระบบเครือข่ายหรือพวกพ้องมาเกี่ยวข้อง หรือแทรกแซงการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน และการบริหารงานกองทุนที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด จึงทำให้การบริหารงานของกองทุนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนพบว่า วิธีการในการคัดเลือกผู้มีสิทธิกู้ยืมเงินจากกองทุนเป็นไปอย่างสงบเรียบร้อย ไม่พบการขัดแย้งในขั้นรุนแรง มีเพียงการถกเถียงเกี่ยวกับการกำหนดอายุของผู้กู้เงินเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สืบเนื่องจากผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในระเบียบของกองทุนมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับจำนวนหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน คือ 48 ครัวเรือน จึงทำให้ผู้มีสิทธิกู้ยืมเงินที่ระเบียบกำหนดให้ต้องเป็นหัวหน้าครัวเรือนมีจำนวนไม่มากและเพียงพอต่อการอนุมัติวงเงินกู้จากคณะกรรมการกองทุนได้ทุกราย

โดยสมาชิกผู้กู้ทุกรายต่างพอใจในกระบวนการคัดเลือกผู้กู้แบบนี้ รวมทั้งสมาชิกแต่ละรายต่างก็มีสัมพันธภาพแบบเครือญาติ จึงไม่พบอุปสรรคของการคัดเลือกผู้กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านที่จะแสดงถึงความแตกแยก

กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในบางตำแหน่งยังมีความสับสนและไม่เข้าใจในรูปแบบของการทำทะเบียนบัญชีรายรับ – รายจ่ายของกองทุนหมู่บ้าน และการจัดทำทะเบียนคุมลูกหนี้รายบุคคลของเหรียญกษาปณ์และเลขานุการกองทุน ที่ยังไม่เข้าใจในแบบฟอร์มของบัญชี และวิธีการคำนวณเชิงบัญชีที่มีความแตกต่างกันในบัญชีของแต่ละประเภทอยู่ จึงเป็นปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานด้านงบประมาณกองทุน ที่ประธานกองทุนต้องหมั่นติดต่oprสานงานจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาการประจำตำบล ในการมาช่วยชี้แจงและสร้างความกระจ่างเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุน อยู่สม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเป็นประจำ จนคณะกรรมการกองทุนมีความเข้าใจและสามารถที่จะดำเนินการจัดทำระบบบัญชีด้วยตนเองได้ในระดับที่น่าพอใจ แต่ยังคงต้องได้รับคำชี้แนะจากเจ้าหน้าที่ต่อไปในอีกช่วงเวลาหนึ่ง จึงจะสามารถจัดทำระบบบัญชีได้ด้วยตนเองทั้งหมด

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลทางตรง (Immediate Result)

เกษตรกรผู้กู้สามารถนำทักษะความรู้และวิธีการดำเนินกิจการในอาชีพของตนจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการและนักศึกษากองทุนหมู่บ้านมาประยุกต์ใช้กับสภาพจริงของกิจการผู้กู้ได้อย่างสอดคล้องและเป็นปัจจุบัน รวมถึงชี้แนะแนวทางการบริหารจัดการกองทุนต่อคณะกรรมการกองทุนและการแนะนำส่งเสริมผู้กู้ในการที่จะให้ได้ผลประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าในการที่สมาชิกแต่ละรายนำเงินไปลงทุนในกิจการของตนเอง

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

จากการประกอบกิจการของผู้กู้ที่มีแนวทางปฏิบัติอย่างถูกต้องจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการและนักศึกษากองทุนหมู่บ้านนั้น ทำให้ผู้กู้สามารถเข้าใจถึงข้อมูลทางด้านปฐมภูมิบริบทของกองทุนหมู่บ้านปีงบประมาณได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมด้วย และจากการที่ผู้กู้มีโอกาสเสวนาและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินกิจการกันของสมาชิกผู้กู้ในการประชุมประชาคมหมู่บ้านประจำเดือน

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

การนำหลักทฤษฎีทางวิชาชีพที่ผู้กู้ได้ศึกษามาปรับใช้กับกิจการของตนเองให้เกิดประโยชน์และเป็นผลสมบรูณ์นั้นยังเป็นเรื่องที่ลำบาก เนื่องจากขีดความสามารถและ ศักยภาพ ความเข้มแข็งของแต่ละครัวเรือนยังมีความแตกต่างกัน และมีค่าใช้จ่ายสูง ในการที่จะดำเนินกิจการตามหลักทฤษฎี เพียงหวังว่าจะเป็นการวางรากฐานทางทฤษฎีในการที่จะมีผู้รู้รายอื่นมาสานต่อในการพัฒนากิจการที่ดี และเหมาะสมกับศักยภาพครัวเรือนของตนในโอกาสต่อไป

2.2 ผลการประเมินการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ในการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย พบว่าประสบการณ์และภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น เป็นสิ่งที่สามารถทำให้ผู้กู้เกิดผลสำเร็จในกิจการของตนเองได้ ดังนี้

2.2.1 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้เงินกองทุน

อาชีพการทำไร่มันสำปะหลังและการทำนาเป็นอาชีพดั้งเดิมของเกษตรกรหมู่บ้านบึงประเสริฐ จึงมีความชำนาญในวิชาชีพที่สืบทอดภูมิปัญญากันมาช้านาน ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ที่ส่วนมากกู้เงินมาเพื่อขยายฐานการผลิตเดิมที่ตนเองมีอยู่ เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตให้มากกว่าเดิม จากประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของตนเองที่มีอยู่ดั้งเดิม จะสามารถช่วยคาดคะเน และวางแผนการลงทุนได้อย่างไม่สุ่มเสี่ยง มีทิศทางการตลาดและการทำกำไรได้ชัดเจน เพราะการทำกิจการที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อนจะทำให้ทราบถึงสู่ทางการตลาด และการจัดจำหน่ายผลผลิตไปสู่ตลาดเป้าหมายได้ รวมถึงประสบการณ์ดั้งเดิมของผู้กุนั้นจะทำให้ทราบถึงความต้องการทางการตลาดในแต่ละปีว่าจะมีมากหรือน้อย ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสภาพดินฟ้าอากาศ กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมหภาคด้วย

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมของสมาชิกมีเพียงพอต่อความต้องการที่จะนำไปดำเนินกิจการของตน ด้วยขนาดหมู่บ้านที่เล็ก จำนวนสมาชิกที่มีไม่มาก จึงง่ายต่อการที่คณะกรรมการกองทุนจะอนุมัติวงเงินกู้ เพื่อให้ผู้กู้สามารถนำเงินไปดำเนินกิจการหรือขยายกำลังการผลิตให้มีศักยภาพสูงขึ้นด้วยปัจจัยด้านเงินทุนที่มีมากขึ้นนั่นเอง

การที่สมาชิกกองทุนที่สามารถกู้ยืมเงินกองทุนและได้รับการอนุมัติวงเงินกู้ได้อย่างรวดเร็วไม่ล่าช้า นั่น คือผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการดำเนินกิจการของผู้กู้ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในกิจการของผู้กู้อันสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการดำเนินการของผู้ดูแลราย

การทำการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลรายนั้นพบว่า ผู้ดูแลส่วนใหญ่ได้มีการศึกษาและค้นคว้าถึงขั้นตอนการผลิตว่าจะทำอย่างไรให้ลดต้นทุนการผลิตลงและประสบผลสำเร็จในกิจการ มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล และจากการเข้าร่วมอบรม สัมมนาการส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ในการที่จะนำมาใช้พัฒนากิจการทางการเกษตรของตนเอง ในส่วนผู้กู้อาชีพการเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะการเลี้ยงโคนมที่มีผู้กู้หลายราย ได้มีการปรึกษาและขอคำแนะนำจากปศุสัตว์อำเภอเมืองนครราชสีมาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความพร้อมในการดำเนินการของผู้กู้ และส่งผลดีถึงความสามารถในการสร้างกำไรเพื่อเลี้ยงครอบครัว และเป็นการช่วยบรรเทาภาระหนี้สินและความยากจนลงได้

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตัวอย่างของผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพเลี้ยงโคนมในหมู่บ้านที่ปัจจุบันประสบความสำเร็จในการดำเนินการจากการที่กู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking)

สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านจำนวนหนึ่งที่ไม่หยุดนิ่งกับการจำหน่ายข้าวไม่ได้ราคา จึงมีความคิดในการที่จะแสวงหาอาชีพเสริมใหม่ที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อสร้างรายได้อีกหนึ่งทางหนึ่งให้กับครอบครัว จากความพยายามที่จะแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพการเลี้ยงสัตว์ที่ตนถนัด แต่ไม่มีทิศทางที่เลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมกับความรู้ของตนและสภาพภูมิศาสตร์ของถิ่นที่อยู่ จึงได้ทำการหาข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากหนังสือและวารสารหาความรู้จากสถานประกอบการต่างๆ และการเข้าร่วมอบรมโครงการการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ จนทราบถึงอาชีพที่ตนเองสามารถที่จะทำได้ คือ อาชีพการเลี้ยงโคนม ซึ่งในการแสวงหาข้อมูลอย่างจริงจังและต่อเนื่องก่อนการตัดสินใจลงทุนในกิจการ ถือเป็นเทคนิคแรกเริ่มในการประกอบธุรกิจที่ดีได้อย่างหนึ่ง

2. ความเสี่ยง (Risk Taking)

การตัดสินใจในการประกอบกิจการของผู้กู้อาชีพการเลี้ยงโคนมในหมู่บ้านนั้น ถือว่าเป็นกิจการที่มีความเสี่ยงต่อการขาดทุนพอสมควร เนื่องจากเป็นอาชีพที่ยังใหม่อยู่สำหรับอาชีพที่มีอยู่ทั้งหมดในหมู่บ้าน แต่ถ้าผู้กู้สามารถดำเนินการได้เป็นผลที่น่าพอใจมีกำไรในอนาคต ก็จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรทั่วไปของหมู่บ้าน และถ้ากิจการล้มเหลว

ชาวบ้านอาจจะลดความนิยมในอาชีพนี้ได้ ดังนั้นความกล้าเสี่ยงจึงเป็นคุณลักษณะของความ เป็นผู้นำสิ่งใหม่ๆ ให้กับหมู่บ้าน กิจกรรมใดๆ ที่ประสบความสำเร็จ ล้วนมีปัจจัยเสี่ยงมาด้วยกัน ทั้งสิ้นเสมือนกิจกรรมเสี่ยงของโคนมของกลุ่มสมาชิกกองทุนกลุ่มนี้

3. ปัจจัยนำเข้าที่ดีของการทำธุรกิจนี้คือ มีแหล่งเงินทุนกู้ยืมที่มีการคิดอัตราดอกเบี้ย ที่ต่ำ เนื่องจากกิจกรรมการเลี้ยงโคนมเพื่อจำหน่ายน้ำนมดิบนั้นต้องอาศัยระยะเวลาในการเลี้ยง และระยะเวลาในการดูแลที่ต้องใกล้ชิดอย่างมาก ในการที่แม่โคจะสามารถให้น้ำนมดิบและ รีดน้ำนมเพื่อจำหน่ายได้ ถ้าต้องไปกู้ยืมเงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงและมีระยะเวลา ในการชำระคืนเงินกู้ที่สูง จะไม่สามารถชำระหนี้สินได้ทันเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนดได้

การทำกิจการของผู้ที่อาชีพทำไร่ทำนาและเลี้ยงโคนมในหมู่บ้านบึงประเสริฐ จึงต้องพึ่งพา ปัจจัยนำเข้าด้านแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำและมีเวลาในการชำระหนี้ระยะยาว

4. กระบวนการทำธุรกิจเลี้ยงโคนม ที่มีการวางแผนการดำเนินงานในทุกขั้นตอน ของการเลี้ยงโคนม โดยขอความร่วมมือจากทางปศุสัตว์อำเภอที่ให้ความรู้ทางด้านทฤษฎีการ ปฏิบัติ การจัดทำตารางแสดงขั้นตอนต่างๆ ในวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน เช่น ขั้นตอนก่อนการ ผลิต การจัดเตรียมสถานที่และภูมิทัศน์ การเลี้ยงดูที่ต้องเตรียมพร้อมยารักษาโรคเฉพาะทาง ของโคนมในกรณีที่โคเกิดแผลติดเชื้อ การใส่ใจในด้านสภาพอากาศที่จะไม่ทำให้โคเกิด ความเครียดได้ การรักษาความสะอาดของคอกเลี้ยง การให้อาหารเสริมที่ถูกหลักโภชนาการ ขั้นตอนการรีดน้ำนม โคดิบที่เน้นความสะอาดจากเครื่องมือที่ทันสมัย และประสานงานจาก สัตวแพทย์เป็นประจำในการที่จะมาเยี่ยมและตรวจสุขภาพ โคนมเป็นประจำทุกเดือน

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 ศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

ผู้วิจัยได้ทราบถึงลักษณะของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในด้านของการ บริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีความพร้อมในคุณสมบัติเฉพาะ ตำแหน่ง มีหลักการบริหารจัดการกองทุนแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัยและเคารพในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งกันและกันได้ระเบียบของกองทุน และพบอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนเกี่ยวกับการ จัดทำระบบบัญชีกองทุนในแบบต่างๆ ที่คณะกรรมการยังมีความไม่เข้าใจถึงวิธีการคิด และการคำนวณ เช่น ทะเบียนคุมลูกหนี้รายบุคคล การทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกองทุนใน กรณีที่ผู้กู้ขอชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยก่อนกำหนด และจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ของผู้วิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ต่อประสานกองทุนโดยให้มีการเชิญ

พัฒนาการประจำตำบลมาร่วมประชุมและหารือในเวทีประชาคมหมู่บ้านทุกครั้งที่มีการประชุม ซึ่งการประสานงานและร่วมปรึกษาหารือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างใกล้ชิดนั้น จะทำให้กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านยิ่งประเสริฐ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุนได้

4.2 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านยิ่งประเสริฐ พบว่า

1. ความสามัคคีและความซื่อสัตย์ของสมาชิกในหมู่บ้าน ที่แสดงถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของสังคมหมู่บ้านยิ่งประเสริฐ ซึ่งจากการเข้าไปสังเกตอย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัยทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบสังคมไทยชนบทพอสมควร ในความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ในการบริหารจัดการกลุ่มโดยวัดได้จากการสอบถามจากผู้นำหมู่บ้านว่าไม่พบประวัติการพัวพันสภาพสมาชิกของกลุ่มรายใดที่มีความผิดด้านการทุจริตในรอบ 6 ปีที่ทำการก่อตั้งกองทุนต่างๆในหมู่บ้าน เนื่องจากผู้บริหารกลุ่มหรือกองทุนมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในหมู่บ้าน

2. สมาชิกมีความเคารพในตัวผู้นำหมู่บ้านที่มีคุณธรรม เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน มัคทายกหรือผู้นำทางศาสนาประจำหมู่บ้าน สมาชิกสภากองค์การบริหารส่วนตำบลพลกรัง และผู้อาวุโส ซึ่งเป็นบุคคลตัวอย่างที่มีบทบาททางความคิดเห็นและเป็นผู้นำในรอบคุณประโยชน์จากการที่มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน เพื่อประชุมและชี้แจงถึงสิ่งใหม่ๆที่จะเข้ามาสู่หมู่บ้าน รับฟังความคิดเห็นจากคนในหมู่บ้าน และร่วมกันกำหนดแผนงานของหมู่บ้านด้วยกัน ซึ่งการมีผู้นำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง และคนในหมู่บ้านถือเป็นแบบอย่างได้นั้น จะทำให้สังคมหมู่บ้านมีความเข้มแข็งและสงบสุข

4.3 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านยิ่งประเสริฐ

1. ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ การที่หมู่บ้านยิ่งประเสริฐมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้านก่อนหน้านี้ที่จะมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลาานแล้ว คนในหมู่บ้านจึงมีพื้นฐานทางด้านการบริหารจัดการกองทุนพอสมควรในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุดปัจจุบัน จากประสบการณ์การบริหารกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ที่จะเป็นปัจจัยด้านบวกอันส่งผลดีในการจะนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้อย่างสัมพันธ์กันดังจะเห็นได้จากผลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในตอนที 4 ข้อ 4.2

2. ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านนี้คือ ยังมีจำนวนผู้ที่ไม่ยอมรับการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนในบางตำแหน่ง ซึ่งมีจำนวนไม่มาก สืบเนื่องจากเหตุผลทางด้านการขัดแย้งเรื่องส่วนตัวระหว่างกลุ่มผู้ที่ไม่ยอมรับหลักการกับคณะกรรมการบางคน ซึ่งกลุ่มคนจำนวนนี้มักมีอคติต่อกองทุนหมู่บ้านในด้านการต่อต้านตามระบอบครองประชาธิปไตย อันเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ในสังคมทั่วไปที่มักจะมีคนกลุ่มที่มีลักษณะต่อต้านกระแสนิยม ซึ่งต้องใช้เวลาและหาวิธีแก้ไขต่อไปในอนาคต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ ผู้วิจัยสามารถสรุปถึงผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในด้านต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. ศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ
2. เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านบึงประเสริฐ
3. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

2. วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจถึงเป้าหมายของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

ขั้นที่ 2 ศึกษาบริบทชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพีโมเดลวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุน

หมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดย ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 6 เรียบเรียง รวบรวม และนำเสนอเป็นสารนิพนธ์

3. ผลการดำเนินการ

1. ผลการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ พบว่า

ผู้กู้แต่ละรายได้มีการศึกษาและค้นคว้า ถึงวิธีการดำเนินกิจการของตนเองก่อนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น ผู้กู้ที่ประกอบกิจการเลี้ยงโคนม ก็จะมีการประสานงานกับปศุสัตว์อำเภอฯ ในการขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องและขอคำปรึกษาถึงผลดีและผลกระทบของการเลี้ยงโคนมที่จะทำการเลี้ยงในพื้นที่หมู่บ้าน

2. ผลการประเมินการดำเนินการของผู้ดูแลราย พบว่า

ผู้มีส่วนใหญ่มีการดำเนินการของตนเองอย่างถูกวิธี เนื่องจากมีประสบการณ์ในการดำเนินการของตนเองที่มีอยู่ดั้งเดิมก่อนหน้าที่จะมีการกู้ยืมเงินกองทุน ประกอบกับการกู้ยืมเงินของผู้มีส่วนใหญ่เพื่อไปการขยายกิจการทางการเกษตรของตนเอง จึงทำให้ไม่เกิดอุปสรรคในระหว่างดำเนินการของผู้กู้ ส่วนกรณีที่ผู้กู้ยืมที่เปิดกิจการใหม่ คือ กิจการร้านค้าขายของชำที่มีเพียง 1 รายนั้น ถึงแม้ผู้กู้จะไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจขายของชำมาก่อน แต่จากบริบทหมู่บ้านและทำเลที่ตั้งซึ่งอยู่ในตัวหมู่บ้าน ประกอบกับเป็นร้านค้าขนาดเล็กเพื่อจำหน่ายสินค้าให้กับคนในหมู่บ้านเดียวกัน จึงไม่มีอุปสรรคทางด้านการดำเนินการของตนเองมากมาย อาจมีเพียงการจัดทำระบบบัญชีรายรับรายจ่ายที่ต้องอาศัยเวลาในการศึกษาและเข้าใจจากบุตรหลานและผู้ที่มีประสบการณ์ต่อไป

3. ผลการประเมินการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า

คณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกองทุน คณะกรรมการมีการแบ่งหน้าที่กันตามลักษณะงาน ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ไม่พบการขัดแย้งทางด้านความคิดเห็น มีความสามัคคีในการบริหารงานกองทุนเสมือนญาติมิตร จึงทำให้กระบวนการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยยึดระเบียบของกองทุนหมู่บ้านเป็นแนวทางการปฏิบัติควบคู่กันไปกับสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกกองทุนกับคณะกรรมการกองทุน

อภิปรายผล สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน อันได้แก่

1.1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่คนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

1.2 การมีระบบการบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง

1.3 มีการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐเปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นการพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ และจากหน่วยงานราชการและชุมชนภายนอกอยู่

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในหมู่บ้านบึงประเสริฐมีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มเลี้ยงโคนม กลุ่มเลี้ยงไก่ และมีแนวโน้มการจัดตั้งสหกรณ์ในหมู่บ้านได้

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ

ปัจจัยด้านบวก

1. ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้แก่คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2. สัมพันธภาพของคนในหมู่บ้านบึงประเสริฐที่เป็นแบบเครือญาติ มีการสืบทอดวงศ์ตระกูล การร่วมมือกันทำกิจกรรมของคนในหมู่บ้านที่เตรียมพร้อมและสมานฉันท์จากผู้นำหมู่บ้าน ที่คนในหมู่บ้านศรัทธาเป็นตัวชี้วัดถึงความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และเป็นอัตลักษณ์ของสังคมไทยชนบทที่พร้อมจะเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปตามนโยบายของรัฐบาล

3. การที่มีผู้นำความคิดทางการเมืองและการปกครอง จากการยอมรับความอาวุโส ความน่าเลื่อมใสศรัทธา และการมีประวัติส่วนที่ดีเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน มีผู้นำหมู่บ้านที่พร้อมเปิดรับสิ่งใหม่ๆทางเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมๆกับการอนุรักษ์นิยมนด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นให้พัฒนาควบคู่กันไป

ปัจจัยด้านลบ

1. คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2. การศึกษาของคนในหมู่บ้านบึงประเสริฐที่ต่ำกว่ามาตรฐาน คือ จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 85.7 ของจำนวนผู้รู้หนังสือทั้งหมดคนในหมู่บ้าน อันจะส่งผลเสียทางด้านการค่อยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนรุ่นหลัง และขาดแคลนผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ และเป็นปัญหาทางสังคมโดยอ้อม เช่น ปัญหาการทำแท้ง และยาเสพติด

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านบึงประเสริฐ

3.1 ความสามัคคีและความซื่อสัตย์ของคนในหมู่บ้านที่มีการไว้ใจและศรัทธาของแต่ละครัวเรือน ซึ่งผลจากการทำการสำรวจทัศนคติของคนในหมู่บ้านบึงประเสริฐตามแบบรายงาน (แบบ บร. 3 และ 7) โดยวิธีการสุ่มสำรวจ สามารถทราบถึง ทัศนคติ มุมมอง

และแรงคิของคนในหมู่บ้านด้วยตนเอง ถึงพฤติกรรมการอยู่อย่างมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านที่รู้จักสามัคคี และมีความซื่อสัตย์กันตั้งแต่ในครอบครัวไปจนถึงระดับเพื่อนบ้าน

3.2 การมีผู้นำหมู่บ้านที่มีคุณธรรมและเป็นบุคคลตัวอย่างที่ดีให้กับคนทั่วไป เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผลทางอ้อมให้คนในหมู่บ้านได้มีพฤติกรรมเลียนแบบในสิ่งที่ดีจากผู้นำหมู่บ้าน เพื่อเป็นการช่วยกันเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนให้กับสังคมหมู่บ้านบึงประเสริฐต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

1.1 การกำหนดบทลงโทษสำหรับสมาชิกกองทุน ที่กระทำความผิดตามระเบียบข้อบังคับกองทุน ซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุนไม่ได้ระบุโทษของผู้ที่ผิดนัดชำระหนี้เข้าจากของกองทุนเอาไว้ จึงไม่สามารถที่จะเอาผิดกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนได้อย่างจริงจัง นอกจากการเตือนและการปรับเท่านั้น จึงเป็นช่องว่างสำหรับผู้ที่สามารถผิดนัดชำระหนี้ได้บ่อยครั้งโดยไม่เกรงกลัวความผิด ซึ่งน่าจะมีการประชุมคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนในการกำหนดโทษของผู้ที่กระทำความผิดในการผิดนัดชำระหนี้ให้มีโทษที่หนักและเบาตามความเห็นชอบของมติคณะกรรมการกองทุน

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

2.1 การอนุมัติวงเงินกู้ของผู้กู้ยืมเงินกองทุน น่าจะมีการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของกิจการผู้กู้และต้นทุนที่แท้จริงในการประกอบกิจการ คณะกรรมการกองทุนควรบันทึกประวัติและสอบถามสัมภาษณ์ของผู้กู้แต่ละรายเพื่อนำมาพิจารณาในที่ประชุม และให้ความเห็นชอบบนพื้นฐานข้อเท็จจริง มีการอนุมัติวงเงินกู้โดยการขอมติในที่ประชุม

2.2 การให้ความรู้เสริมและการจัดการอบรมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรจัดการสัมมนาและพาศึกษาดูงานจากกองทุนหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จเดือนละ 1 – 2 ครั้งเป็นประจำ เพื่อเป็นการเสริมทักษะการบริหารจัดการให้คณะกรรมการกองทุนเกิดแนวคิดใหม่ๆ จากความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านตัวอย่างมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการบริหารงานกองทุนตนเองให้ทันยุคสมัยตลอดเวลา

2.3 ควรจัดสรรงบประมาณของกองทุนไว้ส่วนหนึ่งเพื่อจัดเป็นค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในรูปแบบของเงินประจำตำแหน่งหรือเป็น สวัสดิการ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้คณะกรรมการกองทุนให้มีการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพต่อไป

สวัสดิการ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้คณะกรรมการกองทุนให้มีการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพต่อไป

3. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

3.1 ผู้กู้ควรคำนึงถึงงบประมาณการผลิตที่แท้จริงก่อนตัดสินใจกู้ยืมเงินจากกองทุน โดยหวังเพียงจะกู้ยืมเงินให้ได้จำนวนมากที่สุดเอาไว้ก่อน ซึ่งเมื่อต้นทุนการผลิตไม่สอดคล้องกับวงเงินกู้ของคนที่ได้มา ก็จะเป็นภาระหนี้สินกับตัวของผู้เอง ในกรณีที่ต้นทุนการผลิตสูงกว่าวงเงินที่กู้มาก็จะทำให้ผู้กู้ต้องไปเป็นหนี้สินนอกระบบอีกซึ่งเป็นภาระสองทาง หรือในกรณีที่ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าวงเงินกู้ที่ได้มา ก็จะทำให้ผู้กู้ใช้จ่ายอย่างสิ้นเปลืองไปกับปัจจัยอื่นๆ เช่น นำเงินกู้ในส่วนที่เหลือไปชำระหนี้สินนอกระบบ อันจะส่งผลทำให้ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน

3.2 ผู้กู้ควรนำเงินไปพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของตนอย่างแท้จริง และเกิดผลประโยชน์กับกิจการมากที่สุด ไม่ควรมีความคิดว่าการได้มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ จะนำเงินกู้ไปดำเนินกิจการอื่นที่ตนไม่ถนัด และมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนสูง

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

4.1 ควรมีการทำวิจัยเรื่องศักยภาพของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติมว่าศักยภาพของผู้นำชุมชนจะสามารถพร้อมรับกับระบบการบริหารจัดการของกองทุนในอนาคตได้มากเพียงใด

4.2 ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมถึงกิจการของผู้กู้รายบุคคลแบบเจาะลึก เป็นรายกรณี ว่า ผู้กู้แต่ละรายมีกระบวนการในการดำเนินงานแบบครบวงจร (Supplier – Process – Output) และผลตอบรับ (Out come) เป็นอย่างไร ได้ผลคุ้มค่ามากน้อยแค่ไหน เพื่อเป็นข้อมูลเสริมในการประเมินประสิทธิผลของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้อย่างลุ่มลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา และทนงศักดิ์ แก้วเทพ.การพึ่งพาตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาชนบท.

กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2530.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ.2544.ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบึงประเสริฐ . นครราชสีมา.

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการณ. การบริหารงานชนบท สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537.

ดำรงราชานุภาพ,สถาบัน.รายงานการวิจัยเรื่องการบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชนกรณี

โครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน.กรุงเทพฯ : ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง,2539.

เทพชัย หย่อง.2545. “บทวิเคราะห์เศรษฐกิจไทยในอนาคต” .เดอะเนชั่น. 7 สิงหาคม 2545, หน้า 3.

นิศา ชูโต. การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มาสเตอร์เพรส , 2531.

บัณฑิต อ่อนคำ.รูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่โดยเน้นบทบาทชุมชน และระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชน : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันยาเสพติดให้โทษ,2539.

_____. “สถาบันการศึกษากับการพัฒนา” , จุลสารทางเลือกการพัฒนา 1 กันยายน 2535.

_____.และวิริยา น้อยวงศ์ นยางค์ แปล ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบทประสบการณ์ของ ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

ประสงค์ สุ่นศิริ. 2545.”มุมมองเศรษฐกิจไทย”. แนวหน้า. 17 มีนาคม 2545,หน้า 4.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. เอกสารประกอบการศึกษา สค.651 : ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน สาขาพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์,2543.

ศูนย์ปฏิบัติการโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สารประชาสัมพันธ์.1 กุมภาพันธ์ 2545.

ส่งเสริมการปฏิรูปสังคมไทย : กรมการค้าเศรษฐกิจ,2545.เศรษฐกิจสังคม.

(สิงหาคม 2545), 7 - 8

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข “สังคมวิทยาชุมชน หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน
ขอนแก่น” : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534.

สรยุทธ์ สุทัศนจินดา.2545 “มุมมองการค้าไทยในปัจจุบัน”. คม ชัด ลึก. 4 กุมภาพันธ์
2545, หน้า 5.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน.กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,2523.

_____. การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

_____. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543.

สีลาภรณ์ นาคทรพรและคณะ. รายงานการศึกษารูปแบบการดำเนินงานในการส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของครูและโรงเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก
ในประเทศไทย. วารสารวิจัยทางการศึกษา ศูนย์สารสนเทศการศึกษา สำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2539.

สุโขทัยธรรมมาธิราช. มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชา ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ
หน่วยที่ 7-15 ฉบับปรับปรุง.นนทบุรี :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.

_____.เอกสารการสอนชุดวิชาสถิติและการวิจัยสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1-7 นนทบุรี
: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.

อคิน รพีพัฒน์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและ
วัฒนธรรมไทย”. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา.บรรณาธิการโดย
ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข, 2527.

Reevers T.Elton. The Dynamics of Group Behavior. USA : American Management
Association. Inc,1970